

ЧЕНБАЙ Наталія,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету, м. Київ

ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

В останні десятиліття людство стикається з чисельними викликами, які свідчать про загрозу розгортання екологічної кризи. Ефективність спільних кроків у напрямку покращення екологічного стану довкілля вимагає концентрації уваги на проблемі відповідальності. В усі епохи вона вважалася однією з найважливіших людських якостей. Та наприкінці минулого століття проблема набула фундаментального значення, коли з'ясувалося, що кожна людина на планеті повинна стати відповідальною в усіх своїх справах, повною мірою усвідомлювати значення і наслідки своєї діяльності, її вплив на суспільство.

Сьогодні проблема відповідальності постає в новому світлі, коли люди почали усвідомлювати, що підкорення природи поширилося й на природу самої людини, перетворившись на виклик її буттю як такому. Саме тому ми повинні вибудувати новий спосіб взаємодії зі світом, який передбачатиме високий рівень особистої відповідальності кожного, передусім, екологічної.

Гуманістичні аспекти взаємодії людини і природи, суспільства та довкілля з давніх часів цікавили людство, проте найбільше спроб осмислення взаємин людини й довкілля, переоцінки засад розвитку та прогресу припадає на минуле століття. В наш час, як засвідчують фахівці, відбуваються трансформації традиційних суспільних цінностей, до яких належить і відповідальність в усій її багатоаспектності й багатозначності. Так, у філософських колах поширюється думка, що більшість глобальних проблем людства пов'язана з його духовною кризою, моральним занепадом. Як зазначає в цьому контексті Г. Йонас: «Колишня етика не вчить нас

таким нормам "добра" та "зла", які відповідали б цілковито новим модальностям могутності людини та її можливим проявам. Нова земля (Neuland) колективної практики, якої ми дісталися завдяки високим технологіям, залишається ще нейтральною територією (Niemandland) для етичної теорії» [1, с. 2].

Прихильники концепції сталого розвитку стверджують, що для її практичного втілення необхідно нове розуміння проблеми соціальної відповідальності, передусім екологічної. З огляду на такий стан, філософи протягом останніх десятиліть активно обговорюють проблему формування екосвідомості. Це свідчить про те, що принцип відповідальності поступово стає центром усіх етичних поглядів. І тому головним завданням нової етики є встановлення контролю над можливостями та здібностями людини. Відомий її представник К.-М. Маєр-Абіх зазначає: «Хто виводить за дужки поняття відповідальності за тварин, рослин, сировину, водопостачання і, нарешті, за клімат на ґрунті того, що ці форми не можна інтерпретувати як відповідальність за суб'єкт, той хибить щодо її сутності в принципі» [2, с. 69]. На жаль, як свідчать бентежні екологічні тенденції, більшість людей на планеті досі нехтує новими екологічними імперативами і тому більшість провідних ідей практичної філософії природи досі перебуває в зародковому стані.

Тому вкрай важливо, щоб людство нарешті усвідомило, що його майбутнє залежить від висунення ідеї, яка б об'єднала всіх і ґрунтувалася на пріоритеті цінностей, що однаково поділяють представники різних суспільств і культур. На нашу думку, такою ідеєю повинна стати висока соціальна відповідальність у всій її багатоаспектності, яка може реалізуватися тільки спільними зусиллями. Лише так ми зможемо захистити інтереси майбутніх поколінь, включаючи їхню потребу в безпечному і здоровому довкіллі.

Список літератури

1. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / *Das Prinzip Verantwortung. Versuch einer Ethik fur die technologische Zivilisation.* К.: Лібра, 2001. 400 с.
2. Маєр-Абіх К.-М. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільносвіту. Київ: Лібра, 2004. 196 с.